

in našo živino ob hudi vročini nadležujejo, in drugi merčesi, da nam sadove poškodujejo“.

Ako bi bila una misel resnica, gotovo bi ne bilo mogoče razumeti, komu v prid je vstvaril Stvarnik toliko merčesov, ki nam žito v shrambah, sadje na drevju in les po gojzdi pokvarjajo. V spoznanje, da ima modri Vladar druge namene z merčesi in tako tudi z drugimi nam škodljivimi stvarmi, kakor le ljudi kaznovati, hočemo tesno zvezo med rastlinstvom in merčesi enmalo premišljevati.

Vsaka rastlina živi svoje merčese. Tesna zveza med njimi se že vidi iz tega, da razun nekterih ptičev le merčesi v svoji živobarvani obleki dosežejo lepoto krasnopisanih rastlin. Tudi je skorej ravno toliko merčesov znanih, kolikor rastlin, namreč okoli 80.000 plemen. Vsaka rastlina ima svoje merčese, ki se le od nje živiti zamorejo. Povsod, kjer zeleni in cvetè rastlinstvo, je tudi veliko merčesov, ki pri lepših barvah svojih rediteljc (rastlin) tudi dobijo krasnišo obleko. V vročih krajih letajo nad bogato z rastlinami obdarovano zemljo neštivilne trume metuljev, muh, osá, kebrov; vse te živali imajo veliko lepšo obleko kakor naši merčesi. V merzlih krajih letajo nad revnimi in slabotnimi zeliši tudi le tamnobarvani ostanjki drugod tako lično in različno pisanih živalic. Zemlja na polji in v gojzdu ima svoje gostove, v koreninah, v deblih in še celó v listji orjejo merčesi; v gobe, ki gnjujejo na mokri zemlji tamne gošave, so zalegli merčesi svoje jajčica. V drevesih, zdravih in bolnih, v smerdljivi merhi — povsod so te stvarce, ki tudi naše hrame obiskujejo in nam pokvarjajo živež, grizejo obleko in bukve, votlijo in vertajo tramove pod streho, mize in stole po sobah, še celó v želodec, pod kožo, v čepinjo k možganom in v oči se zarijejo ti roparji.

Zakaj tedaj toliko škodljivih stvari?

Na to vprašanje hočemo kratko odgovoriti. Vse živali, ki se živé od rastlinstva, so le zato, da varujejo, da se rastlinstvo preveč ne razširi in ne zatara življenja drugih stvari, ki so tudi Božje stvarce. Da orjaški sloni le v vročih krajih živé, je po vsem naravno, ker le tam, kjer solnčna gorkota in mokrota izbujate toliko rastlin iz zemlje, je treba takih velikanov, da varujejo vse stvari prevelikega razširjenja zemeljskega kinča. Pri nas bi te orjaške živali ne imele kaj živeti. V onih časih, ko še ni bil človek razširjen po svetu in ko je obilniše rastlinstvo rastlo v naših krajih, so živeli tudi v naših krajih taki požeruhi rastlinstva. Zdaj pa človek sam le predobro varuje, da ne pokrivajo gojzdi celega kraja.

Pomislimo, koliko semenskih zern osuje leto za letom ena verba, bukev, jelka ali kateri koli plevél ali trava, in vendar se ne pomnoži njih število. Res, da marsiktero zerno pade na kamen, pa bi se vendar število rastlin neizrečeno pomnožiti moglo, ako bi jih ne zaterali merčesi. —

Drugi namen merčesov je ohraniti snažnost v stvarjenji. Mertva stvar bi dolgo ne strohnela in bi dalj časa okuževala zrak, ako bi se ne naselili merčesi v njo, je ne izvertali in iz pota spravili občinstvu škodljive stvari. Položi mertvo miš pod kamen v gojzd, in gotovo jo bo zakopal v kratkem keber, ki se res smé pogrebec imenovati (Necrophorus), in bo položil va-njo svoje jajčica. Spodjedel bo namreč zemljo, da bo padla merha v napravljeno luknjo. Potem jo bo zasul s perstjo in bo položil va-njo jajčica.

Rastlinstvo zaterati v preobilni rasti in ohraniti snažnost v naravi, ste velike nalogi merčesov, ktere potrebujete pridnih rok, in vendar so stvarce, ki to delo dopernašajo, le majhine.

Kjer je tedaj pripraven prostor za življenje kaki živali, tam tudi živi. Vsi ti prikazki sledé le iz natornih potreb in uzrokujejo le natorne nasledke brez poprejšnih namenov. Natora redi na svojih persih toliko stvari, kolikor ji je mogoče brez škode drugih stvari.

Gotovo je mikavno in vredno človeškega truda, slediti

tem namenom veličanske natorne in iz njenih del se učiti zares človeško živeti in ne z zaničevanjem svojih zemeljskih soprebivavcov sebe čez vse stvari povzdigovati.

B.: Precej dolgo sem te mogel poslušati. Od marsiktere stvari, ktero si omenil, bi se mogla še pogovarjati, pa nocoj je že pozno, toraj moram iti, da mi vrat ne zaprejo. — Lahko noč, prijatelj!

A.: Z Bogom. (Dalje sledí.)

Natoroslovne drobtinice.

(Koliko je zvezd na nebu?) Nikdo jih še ni soštel — ti gotovo tudi ne, ki to vprašaš, ker res brez števila jih je. Zvezde se nam nekatere samice zdé, pa preotrmo jih skoz daljnogled; glej! kot blisk se razdelé v dvé, tri in še več samostalnih različnih zvezd. Rimska cesta se nam zdí belkasta meglica, skoz katero semtertje kaka zvezda lesketá. Pa topo naše okó le dosti ne razloči. Rimska cesta ni meglica, so zvezde same, katerih število bi utegnilo biti kakih 20 milijonov. — Broj zvezd, vidnih po daljnogledih, je po številu se vé da poveršnejem, več tisoč milijonov. Pa koliko zvezd nam še prikrivajo vidne zvezde! koliko takih oblakov in meglic še ugledujejo zvezdarji po daljnogledih, kakor se nam zdí rimska cesta, in kdo vé, koliko jih bodo še z nova ugledali! Zares bezbrojne so trume zvezd. O mogočnost, ki je vse te trume stvarila, ki jih vse v redu ohrani!

(Svetloba in grom). Svetloba preteče v eni sekundi (to je, kolikor časa terpi en udarec počasniše žile) 41.000 milj, grom pa le 1040 čevljev. Ako tedaj našteješ med bliskom in gromom tri, je strela četertinko ure od tebe; ako našteješ šest, je pol ure itd. Ko sta grom in blisk skup, takrat smo v nevarnosti; strela je blizo nas.

(Luna). Luna dobiva svetlobo od solnca kakor zemlja naša; vendar pa je od zemlje zeló različna. Iz zemlje naše bi se dalo narediti 50 lun; toraj je luna 50krat manjša od zemlje. Zvezdarji razločijo v mesecu mnogo in mnogo gorá, ki pa presegajo visokost naših pozemeljskih hribov, čeravno so že ti po 20 do 30 tisoč čevljev visoki. Luna nima nič vode, ne rose itd., tudi nobenega vzduha (zraka). Tedaj ne bi mogla nobena pozemeljska žival v njej bivati, vsaka bi se zadušila zavolj pomanjkanja vzduha. V luni je vedno vse tiho kakor v grobu. Skušnje učé, da se širi zvuk ali glas, ropot itd. po vzduhu; in kjerkoli tega ni, se ne sliši noben zvuk, noben ropot itd. — Od nas do lune je 51 tisoč milj, in krogla zagnana iz kanone, bi doletela va-nj v kakih 23 dnéh, toda mogla bi brez vse najmanjše pomude na kaki postaji ali v kerčmi noč in dan neprenehoma leteti in vsako sekundo vsaj 600 čevljev pota prežvižgati. V solnce pa, do kterege je 20 milijonov milj iz naše zemlje, bi pripihala taka krogla v kakih 25 letih.

Morawsky Nár. List.

Serbskega jezika domovina.

Po Vuku.

Zdaj se za gotovo vé, da živijo Serbi v današnji Serbii, v Metohii, v Bosni, v Hercegovini, v Zeti, v Černigori, v Banatu, v Sremu, na desnem podunavji znad Oseka do Sentandrije, v Slavonii, v Hervatski, v Dalmaciji, v vsem jadranskem primorju gotovo od Tersta do Bojane. Zato sem od začetka rekel: za gotovo se zná, kajti naravnost se še ne vé, kako deleč segajo Serbi v Arnautski in Macedonii. Jaz sem se v Cetinji razgovarjal z dvema človekoma iz Dibre, ki sta mi pravila, da je ondi veliko serbskih sel, po katerih se govori serbski, ravno tako, kakor sta ona govorila, to je, zmed serbskega in bulgarskega, vendar bliže k serbskemu ko k pravemu bulgarskemu.

V omenjenih teh mestih utegne biti najmanj okoli 5 milijonov duš naroda, ki en jezik govori, al po veri se delí